بسم الله الرحمن الرحيم

انتشارات راه فطرت

پرتوی از سرالإسراء

(جلوه‌ای ازکتاب سرالإسراء حضرت آیت‌الله سعادت‌پرور رحمه‌الله (درباب حدیث معراج))

مؤلف : حسین علیپور

ناشر: انتشارات راه فطرت

نوبت چاپ : اول، شهریور۱۴۰۵

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

چاپ وصحافی : اعتماد قم

شابک : ۳-۱-۸۹۴۱۸-۶۲۲-۹۷۸

نشانی : قم، بلوارعمارياسر،خ شهدای مسجد جامع،کوچهٔ ۴۷،

فرعی اول، پلاک ۷، واحد۳

مرکزپخش : ۰۹۹۳۴۴۴۴۵۷۳

تارنما: www.Rahefetrat.com

پست الکترونیکی: info@rahefetrat.com

شناسهٔ فضای مجازی : @RaheFetrat

سامانهٔ پیام کوتاه : ۳۰۰۰ ۸۶۶۶ ۷۲

سرشناسه : علیپور، حسین، ۱۳۳۴ -

عنوان قراردادی : سرالاسراء فی شرح حدیث المعراج .برگزیده .فارسی .شرح

عنوان ونام پدیدآور: پرتوی ازسرالاسراء : جلوه‌ای ازکتاب سرالاسراء حضرت آیت الله سعادت پرور(ره) (درباب حدیث معراج)/ مولف حسین علیپور.

مشخصات نشر: قم: راه فطرت، ۱۴۰۵ .

مشخصات ظاهری : ۳۲۰ ص.؛ ۱۴×۲۱ س.م.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۸۹۴۱۸-۱-۳

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

عنوان دیگر: جلوه ای ازکتاب سرالاسراء حضرت آیت الله سعادت پرور(ره) (درباب حدیث معراج) .

موضوع : سعادت پرور، علی، ۱۳۰۵ - ۱۳۸۳ . سرالاسراء فی شرح حدیث المعراج - نقد وتفسیر

موضوع : احادیث خاص (معراج) - نقد وتفسیر Hadiths, Special (Me'raj) - Criticism and interpretation*

موضوع : احادیث اخلاقی Hadiths - Ethics

احادیث قدسی Hadiths (Qodsi)

شناسه افزوده : سعادت‌پرور، علی، ۱۳۰۵ - ۱۳۸۳ . سرالاسراء فی شرح حدیث المعراج. شرح

رده بندی کنگره : ۱۴۵BP

رده بندی دیویی : ۶۱/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی : ۱۰۶۳۴۹۹۵

پرتوی از سرّ الاسراء

جلوه‌ای از کتاب سرّ الاسراء حضرت آیت‌الله سعادت‌پرور دام‌ظله

(درباب حدیث معراج)

پیشگفتار

انسان در مسیر پرفراز و نشیب حیات خاکی، مسافری است که مقصدی جز لقاء پروردگار و وصال به سرچشمهٔ نور و کمال ندارد. در این کارزار عظیم که حجاب‌های ظلمانی و نورانی، نفس اماره و جلوه‌های فریبندهٔ دنیا از هر سو سالک الی‌الله را احاطه کرده‌اند، دستگیری و راهبری معلمان الهی و متون وحیانی، تنها طناب نجات و چراغ راه است.

در میان گنجینه‌های بی‌بدیل معارف اسلامی، «حدیث معراج» جایگاهی بس درخشان و استثنایی دارد. این حدیث شریف، تجلیِ ناب‌ترین گفتگوهای عاشقانهٔ خالق و مخلوق است؛ خلوتِ انسی که در آن، مقامِ ربوبیت به عنوان «معلم» و وجودِ نازنین پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله با عالی‌ترین سطح استعداد بشری، به عنوان «شاگرد» حضور دارند. عظمت این محفل چنان است که حتی مقرب‌ترین فرشتگان، از جمله جبرئیل امین علیه‌السلام، اجازهٔ ورود به این حریم خصوصی و سراسر نور را نیافتند. در این فضای بی‌واسطه، پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله نه از مسائل پیش‌پاافتاده، بلکه از کلیدی‌ترین و ژرف‌ترین حقایق هستی و سلوک پرسش می‌کند و خداوند حکیم نیز با پاسخ‌هایی راهگشا، مسیر کمال و بندگی را برای او و امتش ترسیم می‌نماید.

اهمیت و عمق این حدیث قدسی چنان است که بزرگان اهل علم

و معرفت همواره نگاهی ویژه به آن داشته‌اند. در دوران معاصر، عارف کامل واصل، مرحوم حضرت آیت‌الله حاج شیخ علی سعادت‌پرور (پهلوانی تهرانی) ﷺ، با دقت و عشقی وصف‌ناشدنی، این حدیث را شرح نمودند که حاصل آن، مجموعهٔ گران‌سنگ و بی‌نظیر «سِرّ الإسراء» شد. کتاب «سِرّ الإسراء» نه تنها یک شرح روایی، بلکه یک دستورالعمل جامع عرفانی و سلوکی است که نقشهٔ راه سالکان را با دقت در جزئی‌ترین زوایای نفس، روشن می‌سازد. این اثر نشان می‌دهد که چگونه می‌توان با نگاهی توحیدی و براساس کتاب و سنت، حقایق پنهان اسلام و نکات ظریف دین را درک کرد. با این حال، به دلیل غنای علمی و فشردگی مفاهیم عرفانی در کتاب «سِرّ الإسراء»، فهم و تطبیق عملی آن برای بسیاری از مشتاقان، نیازمند تبیین و گره‌گشایی است.

کتاب پیش رو، حاصل سلسله جلسات حاج آقا علیپور در شرح کتاب «سِرّ الإسراء» است. ایشان در این جلسات، با بیانی شیوا، تمثیلاتی کاربردی و نگاهی آسیب‌شناسانه به مسیر سلوک، به شرح و بسط مباحث بخش‌هایی از کتاب «سِرّ الإسراء» آیت‌الله سعادت‌پرور ﷺ پرداخته‌اند. اثر حاضر، مفاهیم بلند عرفانی را از حصار ذهن و انتزاعیات خارج کرده و با زندگی روزمره، دغدغه‌ها و ابتلائات انسان امروزی پیوند زده است. این کتاب ارزشمند، در شش بخش اساسی تدوین یافته است که هر بخش، منزلگاهی از منازل سلوک و پله‌ای برای عروج روح به شمار می‌رود. در ادامه، به معرفی اجمالی بخش‌های این کتاب می‌پردازیم:

بخش اول: توکل، رضا و حب الهی

درآغاز مسیر، کتاب به سراغ بنیادین‌ترین مفاهیم قلبی می‌رود. نخستین گام، خروج اززندان ذهن برای درک مفهوم حقیقی «توکل» است. مؤلف دراین بخش تبیین می‌کند که توکل به خدا، به معنای سطحیِ وکیل گرفتن یک شخص برای انجام کارها نیست که درآن انسان خود را موکل وبرتربداند، بلکه توکل ناشی ازدرک عمیق توحید است. سالک درمی‌یابد که اراده وعقل اونیزدرشعاع ارادهٔ الهی است واومستقلاً هیچ اختیاری ازخود ندارد. ثمرهٔ شیرین چنین توکلی، رسیدن به مقام «رضا» است.

وقتی انسان بداند همه چیزتحت تدبیرپروردگاراست، تلاطمات درونی‌اش آرام گرفته وبه رضایت قلبی می‌رسد. ازبستراین رضایت است که «حُبّ» وعشق حقیقی به خداوند جوانه می‌زند. این عشق، اقتضای ذاتی خداوند است که بربندگانش می‌تابد وموجب می‌شود انسان به منبع بی‌نهایت علم ونورمتصل گردد وبینش اوبه عالم، ازیک بینش «خَلقی» به یک «بینش توحیدی» ارتقا یابد؛ جایی که درمی‌یابد هرچیزی ذاتا هالک وفانی است جزذات پروردگار.

بخش دوم: ریاضت شرعی (مدیریت جوارح ومراقبه نفس)

پس ازتبیین مقامات قلبی، کتاب به ضرورت‌های عالم ماده ونقش جوارح درسیروسلوک می‌پردازد تا سالک دچارخیالبافی نشود. شگفت‌انگیزاست که دراوج مباحث ملکوتی، خداوند در حدیث معراج به مسئلهٔ خوردن وشکم توجه می‌دهد. دراین بخش، برلزوم کنترل شکم، استفاده ازلقمهٔ حلال وپرهیزازپرخوری که مانع

بـزرگ مسـیر سـلوک اسـت، تاکیـد می‌شـود. در ادامـه، اصـل اساسـی «صَمْت» یا سکوت وکنترل زبان مطرح می‌گردد. پرهیز از بیهوده‌گویی، سـخت‌ترین و در عیـن حـال اصلی‌ترین گام مراقبه اسـت که ثمرهٔ آن، آبادانـی قلب، پیدایش حکمت و رسـیدن به یقین اسـت. همچنین چهـار خصلت کلیدی بهشـتی در حدیث معراج شـامل حفظ زبان، حفظ قلب از وسواس، توجه به علم خدا بر احوال بنده و نور چشم قرار دادن گرسـنگی، در ایـن بخش با دقت کالبدشـکافی شـده و راه‌های عملی رسیدن به آن‌ها بیان گردیده است.

بخش سوم: ثمرات ریاضت و مقامات قلب (حزن، خشوع و عبادات)

هنگامی که جوارح تحت فرمان الهی درآمدند و ریاضت‌های شرعی همچون جوع (گرسنگی) و صمت (سکوت) محقق شدند، میوه‌های شـیرین آن در قلـب پدیدار می‌شـود. این بخش به بررسـی ثمرات این مراقبه‌هـا می‌پردازد. یکـی از این ثمرات، «حزن ممدوح» و دائم اسـت که نشانهٔ بیداری قلب است. همچنین سکوت و گرسنگی، به سالک آرامشـی می‌بخشـد که نه تنها خـود، بلکه جامعهٔ پیرامونـش را نیز آرام می‌کنـد. نتیجهٔ دیگر این اعمال، توانایی بـر ادای «قول حق» و تربیت دیگـران اسـت. در ایـن حالـت، عبادات سـالک رنگ و بـوی دیگری می‌گیرد؛ سجده‌های او با انقطاع کامل از فانیات همراه می‌شود و نماز او، تجلی خشـوعی حقیقی و فراتر از تصورات ذهنی می‌گردد که او را از عالم طبیعت کنده و به معراج می‌برد.

بخش چهارم: اصلاح نگرش نسبت به اسباب مادی (روزی، فقر و دنیا)

سـالکی کـه قلبـش در آسمان‌هاسـت، پاهایـش همچنـان بـر روی

زمین و درگیر اسباب مادی است. این بخش به تصحیح جهان‌بینی سالک نسبت به مادیات اختصاص دارد. مباحثی چون تضمین روزی توسط خداوند، لزوم تلاش برای کسب روزی حلال در عین توکل به خدا (و نه اتکا به مهارت خویش)، و انحصار عطای رزق در دست پروردگار، به تفصیل شرح داده شده است. در اینجا تفاوت میان فقر ممدوح (احساس نیازمندی ذاتی به غنیِ مطلق) و فقر مذموم بررسی می‌شود.

بخش پنجم: تجلی توحید در ولایت و سیره اهل بیت علیهم‌السلام

هیچ سلوکی در اسلامِ ناب، بدون تمسک به حبل‌المتین ولایت امکان‌پذیر نیست. در این بخش، جایگاه والای حبّ اهل بیت علیهم‌السلام به عنوان تجلی کامل توحید تبیین می‌گردد. مؤلف با ظرافت، نشانه‌های حبّ غیرواقعی و احساسی را از حبّ وجودی و حقیقی تفکیک می‌کند. بیان می‌شود که میان حبّ اهل بیت و پاکی فطرت، رابطه‌ای دوسویه برقرار است و محبتی که از طهارت نفس بجوشد، عاری از هرگونه شبهه خواهد بود. در نهایت، راهکارهای عملی برای شکوفا کردن این محبت، نظیر مطالعهٔ خالصانهٔ سیره معصومین علیهم‌السلام، تفکر در زیبایی‌های وجودی آنان و استغفار از گناهان، به سالک ارائه می‌شود.

بخش ششم: صفات اهل آخرت؛ انقطاع از دنیا و حقیقت مرگ

در منزلگاه پایانی کتاب حاضر، سیمای «اهل آخرت» ترسیم می‌شود. کسانی که از خلق بریده‌اند، در مواجهه با جاهلان بزرگواری به خرج می‌دهند و عفو و بخشش، سیرهٔ دائم آن‌هاست. نگاه آن‌ها به

عالم به گونه‌ای است که دنیا و آخرت نزد شان یگانه می‌شود و لحظه به لحظه، تجسم اعمال خویش را مشاهده می‌کنند. آن‌ها با مجاهدهٔ مستمر با نفس و تقویت اراده، به حیات طیبه دست می‌یابند؛ حیاتی که درک آن جز با انقطاع کامل از زرق و برق حیات دنیوی ممکن نیست.

در پایان این بخش، یکی از عمیق‌ترین مباحث سلوکی یعنی «حقیقت مرگ» مطرح می‌شود. برای اهل آخرت، مرگ نه یک پایان تلخ، بلکه مایهٔ راحتی، دیدار با ملک الموت در زیباترین صورت و تجلی اسماء الهی است. یاد مرگ به عنوان کلید حل بسیاری از بیماری‌های روحی و عامل استواری در مراقبه معرفی شده و تاثیرات شگرف آن در سبکبالی سالک بیان می‌گردد.

از خداوند متعال مسألت داریم که توفیق فهم عمیق این معارف و حرکت در صراط مستقیم الهی را به همهٔ ما، به برکت محمد و آل محمد صلی الله علیه و آله عنایت فرماید و این اثر را به لطف و رحمت بی‌پایانش، مقبول درگاهِ خود و مشمول عنایات خاصهٔ حضرت ولی‌عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار دهد. در پایان، از خوانندگان گرامی تقاضا می‌شود هرگونه انتقاد، پیشنهاد یا نظری که به ارتقای کیفیت این اثر و آثار مشابه کمک می‌کند، از طریق راه‌های ارتباطی با انتشارات راه فطرت در میان بگذارند. نظرات ارزشمند شما چراغ راه ما برای بهبود و گسترش فعالیت‌های آتی خواهد بود انشاءالله.

شهریورماه ۱۴۰۵ هـ.ش

انتشارات راه فطرت

فهرست

مقدمه

چند نکتهٔ مهم دربارهٔ حدیث معراج ۱۹

بخش اوّل ○ توکّل، رضا و حبّ الهی

جایگاه ویژهٔ توکل در سیروسلوک ۲۵
- لزوم خروج اززندان ذهن برای درک مفهوم توکل ۲۶
  - افتادن درشبههٔ جبر، محصول عدم توجه به توحید ۲۸
- معنای توکل و رابطهٔ آن با ارادهٔ الهی ۳۰

رضا، ثمرهٔ توکل ۳۲
- حالت رضا، ساکن‌کننده تلاطمات درونی انسان ۳۴

حُب، ثمرهٔ رضا ۳۵
- ذهنی نبودن رسیدن به حقیقت رضا و حُب ۳۶
- اقتضای ذاتی خداوند متعال درمحبت‌کردن ۳۹
- رسیدن به منبع علم؛ اولین اثربهره‌مندی ازمحبت خدا ۴۱

اهمیّت بینش توحیدی ۴۴

❊ هر چیزی جنساً هالک است الا ذات پروردگار ۴۶
ثمرهٔ نگرش توحیدی ۴۹
❊ لزوم رفتن به سوی اسباب در عین توجه به عدم استقلال آن‌ها ۵۰

❊ بخش دوّم ○ ریاضت شرعی
(مدیریت جوارح و مراقبهٔ نفس) ❊

نقش کنترل شکم در مسیر سیر و سلوک ۵۳
نقش توجه در زندگی و رابطهٔ آن با ذکر الهی ۵۷
❊ لذت‌های دنیوی؛ تسکین موقّت درد و أَلَم ۵۸
❊ طلب عافیت و نخواستن بلا از درگاه خداوند ۶۰
چهار خصلت بهشتی در حدیث معراج ۶۱
❊ کنترل زبان ۶۲
❊ حفظ قلب ۶۲
❊ توجه به علم خدا نسبت به احوالات بنده ۶۳
❊ نورِ چشم بودن گرسنگی ۶۳
❊ راه رسیدن به این خصلت‌ها ۶۳
❊ حکمت، ثمرهٔ صمت و صوم ۶۵
ذکر و یاد خدا ۶۷
❊ ذکر، تنفس همیشگی ۷۱
❊ مراتب ذکر و استغفار ۷۲
❊ لزوم توجه دائمی به خطرات شیطان ۷۳
❊ غفلت از یاد خدا و مَرَض قلب، شدیدترین بلا ۷۵
نقش مراقبه و محاسبه در درک مجرد صفات انسان ۷۷

- نقش مراقبه در عبور از وادی ظلمات و درک حقیقت صفات ۸۰
- مراقبه‌های مراحل بالاتر در وادی نور ۸۱

نقش جوع در سلوک ۸۵

- ثمرهٔ جوع ۸۹

نقش صمت در سلوک ۹۱

- کنترل زبان؛ سخت‌ترین و اصلی‌ترین اصل مراقبه ۹۱
- معنای صحیح صمت ۹۳
- رعایت اعتدال در سخن گفتن ۹۶

بخش سوّم ◦ ثمرات ریاضت و مقامات قلب
(حزن، خشوع و عبادات)

حکمت ۱۰۱

- حکمتِ وجود زمینه‌های شهوت در انسان ۱۰۲
- ثمرهٔ حکمت برای مؤمن و کافر ۱۰۴

حفظ قلب؛ ۱۰۹

- نقش قلب در زندگی ۱۱۱
- قلب، خزینهٔ پادشاهی خداوند ۱۱۳
- دروازه‌های نگرش به ملکوت ۱۱۴

تقرب به خداوند: ثمره دیگر صمت و جوع ۱۱۵

- مراتب قرب الهی ۱۱۶
  - معنای مقام «اَبرار» ۱۱۸

حُزن دائم، از آثار صمت و جوع ۱۲۳

- حزن ممدوح ۱۲۴

آرامش‌بخشی به جامعه؛ ثمرهٔ دیگر صمت و جوع ۱۲۷
- میانه‌روی در ارتباط با مردم ۱۳۱

قول حق؛ ثمرهٔ دیگر جوع و صمت ۱۳۳
- تربیت انسان‌های دیگر؛ یکی از مصادیق قول حق ۱۳۵
- جایگاه قول حق در اسلام ۱۳۶

سجده ۱۳۸
- شرط تحقق سجده: بریدن از فانیات و توجه به باقیات ۱۴۲

نماز ۱۴۴
- خشوع در نماز؛ حقیقتی فراتر از ذهن ۱۴۶
- انقطاع از عالم طبیعت در نماز ۱۴۷
- اقامه نماز؛ تحقق زندگی نمازی ۱۴۸
- اقامه‌کنندگان نماز ۱۴۹
- خشوع در نماز ۱۵۲

بخش چهارم ○ اصلاح نگرش نسبت به اسباب مادی
(رزق، فقر و دنیا)

روزی ۱۵۷
- تضمین روزی در نزد خداوند ۱۵۹
- طلب روزی با توکل به خدا، نه اتکا به مهارت و تدبیر خود ۱۶۲
- لزوم تلاش برای کسب روزی حلال ۱۶۳
- انحصار عطای رزق و روزی در دست خداوند متعال ۱۶۷
- تقوا؛ شرط رسیدن به روزی ۱۶۹
  - نقش و تأثیر تقوای الهی در کسب روزی ۱۷۴

❋ عوامل ازدیاد روزی ۱۷۶
خندهٔ مذموم ۱۸۱
توصیف نظام بهشت ۱۸۴
❋ تفاوت معنایی پدیده‌ها درعوالم مختلف ۱۸۵
⊙ بی‌نظمیِ ظاهری معجزه، کاشف نظمی برتر ۱۸۶
❋ ویژگی‌های مرتبهٔ عالی بهشت و لذت‌های خواص ۱۸۹
فقر ۱۹۱
❋ تعریف صحیح فقر براساس آیات و روایات ۱۹۱
⊙ فقر ممدوح در روایات ۱۹۳
⊙ فقر مذموم در روایات ۱۹۵
❋ درک مفهوم فقر درگرو فهم مالکیت خداوند ۱۹۶
⊙ مصادیق محسوس در دنیا برای درک مفهوم فقر ۱۹۹
⊙ رضایت؛ حال فقیران حقیقی ۲۰۰
⊙ شکر مالکیت خداوند، عین فقر است ۲۰۴
❋ حسن ظن به خداوند در فقر حقیقی ۲۰۶
ویژگی‌های نفس ۲۰۸
❋ اعتدال در استفاده از نعمت‌های الهی ۲۰۹
❋ مفهوم حقیقی خیر و شر ۲۱۱
❋ جهاد با نفس؛ نشانه بیداری معنوی و استمداد از خدا ۲۱۲
❋ نفس سرکش؛ همدم و دروازه نفوذ شیطان به درون انسان ۲۱۴
❋ رابطهٔ نفس و حق ۲۱۷
ویژگی‌های اهل دنیا ۲۲۰

- ویژگی‌های اهل دنیا در قرآن کریم ۲۲۳
- تفاوت اهل دنیا و اهل آخرت در استفاده از نعمت‌ها ۲۲۶
- پستی و بی‌ارزشی دنیا ۲۲۷

بخش پنجم ○ تجلی توحید در ولایت و سیرهٔ اهل بیت علیهم‌السلام

اهمیت حبّ اهل بیت علیهم‌السلام ۲۳۳

- نشانه‌های حبّ غیرواقعی به اهل بیت علیهم‌السلام ۲۳۷
- وجودی بودن محبت به ولایت و اهل بیت علیهم‌السلام ۲۳۸
- رابطهٔ دوسویه بین حب اهل بیت علیهم‌السلام و پاکی فطرت ۲۳۹
- بدون شبهه بودن حبّ حاصل از پاکی نفس ۲۴۰
- راه‌های شکوفا کردن حب اهل بیت علیهم‌السلام ۲۴۲
  - مطالعهٔ زندگی و احادیث معصومین علیهم‌السلام با نیت خالص ۲۴۲
  - تفکر در زیبایی‌ها و رساندن آن به کامل‌ترین شکل خود ۲۴۲
  - استغفار از گناهان ۲۴۳

بخش ششم ○ صفات اهل آخرت؛ انقطاع از دنیا و حقیقت مرگ

صفات اهل آخرت ۲۴۷

- انقطاع از خَلق ۲۴۷
- بزرگواری در مواجههٔ با جاهلان ۲۴۹
  - اهمیت عفو و حدود آن در آیات و روایات ۲۵۰
- یگانگی دنیا و آخرت نزد اهل آخرت ۲۵۴
  - تجسم لحظه به لحظهٔ اعمال در نگاه اهل آخرت ۲۵۴

- مراقبهٔ آخرتی ۲۵۶
- **مجاهدهٔ با نفس** ۲۵۷
- آثار مجاهدهٔ با نفس و مراقبه و محاسبه ۲۶۰
- نقش اراده و راه‌های تقویت آن در مسیر مجاهدهٔ با نفس ۲۶۳
- مجاهدهٔ با نفس تا پایان عمر ۲۶۵
- اثر یاد مرگ در تقویت مراقبه و مجاهدهٔ با نفس ۲۶۶
- **سبکبالی و استواری؛ از صفات اهل آخرت** ۲۶۸
- **تبلور آخرت‌گرایی اهل آخرت در متن دنیا** ۲۷۲

حیات طیّبه و انقطاع از دنیا ۲۷۳

- **معنای عمل صالح** ۲۷۴
- **رابطهٔ حیات طیبه با انقطاع از دنیا** ۲۷۶
- درک حیات طیبه فقط با انقطاع کامل از حیات دنیوی ۲۷۷
- راز انقطاع از کثرات و وصول به حیاتِ طیبه ۲۷۹
- **گوارا نبودن دنیا در دید اهل آخرت** ۲۸۱
- **آرامش و تحمل اهل آخرت در برخورد با مشکلات** ۲۸۶

حقیقت مرگ ۲۸۸

- **مرگ؛ راحتی اهل آخرت** ۲۸۸
- **برپایی قیامت هرکس در زمان مرگش** ۲۸۹
- **مواظبت بر حال مرگ** ۲۹۱
- **لحظهٔ سکرات مرگ و دیدار با ملک‌الموت در روایات** ۲۹۴
- **لحظهٔ دیدن مرگ برای مؤمنین** ۲۹۷
- **تجلی اسماء الهی برای اهل آخرت در هنگام مرگ** ۲۹۹

❊ **مقدار سختی مرگ براساس درجات ایمان**.....۳۰۱
❊ **عدم جواز آرزوی مرگ**.....۳۰۳
❊ **مواظبت بر یاد مرگ در زندگی**.....۳۰۶
- یاد مرگ، کلید حل مشکلات و بیماری‌های نفْس.....۳۰۸
- اثرات یاد مرگ در سیر و سلوک.....۳۱۲

جایگاه سلامت جسم و تغذیه در سیر و سلوک.....۳۱۴

کتابنامه.....۳۱۷

مُقدّمه

چند نکتهٔ مهم دربارهٔ حدیث معراج

خداوند ان‌شاءالله توفیق دهد تا ازکتاب «سرالاسراء»، که شرح حدیث معراج است ومرحوم علامه طباطبایی رضوان‌الله علیه، برای شاگردان خاص خود درجلسات خصوصی تدریس فرموده‌اند، استفاده کنیم. مطالب این جلسات توسط مرحوم آیت‌الحق، حاج‌آقای سعادت‌پرور رحمة‌الله علیه با دقت جمع‌آوری وتدوین شده است. مرحوم علامه طباطبایی رضوان‌الله علیه این مباحث را تنها برای شاگردان خاص خود، که دراجرای دستورالعمل‌های تربیتی موفق یا به‌جد مشغول عمل به آن‌ها بودند، ارائه می‌فرمودند. بنابراین مطالب این جلسات مخصوص کسانی بوده که درمراحل عملی، چیزهایی می‌فهمیدند. ما هم ازخداوند می‌خواهیم به ما توفیق دهد ودرانجام وظیفه یاری‌مان کند تا بتوانیم این مطالب را درک کنیم؛ چون فهم این مطالب بدون عمل به وظایف شرعیه امکان‌پذیر نیست.

حدیث معراج ویژگی‌ها ونکات خاصی دارد؛ نکته اول اینکه استاد، خدا وشاگرد، پیامبر اسلام صلی‌الله علیه وآله است. استعداد مربی در بی‌انتها واستعداد شاگرد درحد پیامبراکرم صلی‌الله علیه وآله است.

نکته دوم این است که جلسه، خلوت انس است؛ چنان خلوتی که حتی جناب جبرائیل علیه‌السلام نیزاجازه ورود به آن را ندارد. این جلسهٔ

اخلاق، درچنین خلوتی و درچنین حضوری برگزارشده که این شاگرد نه‌تنها با قلب خود، بلکه با تمام موجودیت خود دربرابرآن مربی حاضر است. پیداست که این مطالب تا چه اندازه باارزش‌اند.

نکته سوم اینکه، گرچه بسیاری ازمطالبِ این حدیث را بارها شنیده یا خوانده‌ایم، اما جایگاه این مطالب، که درچنین شرایطی بیان شده‌اند، اهمیت آن‌ها را نشان می‌دهند. این کلمات در مقامی‌اند که سؤال‌کننده‌ای که پیامبر ﷺ باشد، سؤالی سبک و کم‌ارزش نمی‌پرسد، بلکه سؤالی را مطرح می‌کند که درنهان روحش است؛ درنتیجه پاسخ‌هایی هم که خداوند به این شاگرد بااستعداد می‌دهد، کلید زندگی و هستی اوست. این جلسه، گفت‌وگوی میان دوانسان درشرایط معمولی که تحت تأثیرشرایط فردی واجتماعی خود باشند، نیست. سؤالات حساب‌شده وهرکلمه ازآن‌ها کلیدی است. پاسخ‌ها نیزازخدای حکیم، جواب‌هایی کلیدی‌اند. بنابراین کلمه‌به‌کلمهٔ این حدیث جایگاه رفیعی درمسائل اخلاقی ما، در راهگشایی درسلوک الی‌الله خواهد داشت.

اگردیدیم این مطالب برایمان حل نمی‌شود، باید به خودمان بازگردیم وببینیم چه نواقصی درعمل داریم که مانع فهم این مطالب می‌شود؛ یعنی این ما هستیم که تعیین می‌کنیم این مطالب را چگونه، با چه عمقی، با چه کیفیتی وبا چه کمیتی می‌خواهیم دریافت کنیم و با حالات درونی خود تطبیق دهیم؛ بلکه بالاتر، حالات درونی‌مان را با این مطالب هماهنگ کنیم.

شایسته است مقدمه آیت الله سعادت‌پرور رحمه‌الله بر کتاب

«سرّالاسراء»، پیش‌ازورود به فقرات حدیث معراج، با دقت خوانده شود. بخشی ازاین مقدمه پرمغزوارزشمند را دراینجا ذکرمی‌کنیم:

«بزرگان اهل علم ومعرفت، مانند عارف کامل آیت‌الله حاج میرزا جواد ملکی رحمه‌الله وعارف کامل، استاد اعظم، آیت‌الله علامه طباطبایی رضوان‌الله علیه، صاحب تفسیر «المیزان»، درکتاب‌ها وجلسات اخلاقی خود با ذکربرخی جملات این حدیث واستناد به آن‌ها، توجه ویژه‌ای به حدیث معراج مبذول داشته‌اند. مرحوم استاد علامه یک دورهٔ کامل ازابتدا تا انتهای حدیث را برای ما قرائت کردند ودرذیل هربخش، بیانات مفیدی ایراد فرمودند. همچنین در موارد متعدد دیگر، ازجمله مذاکراتشان با دکترکربن فرانسوی، ازاین حدیث سخن گفته‌اند که درشمارهٔ ویژه‌ای ازمجلهٔ «مکتب تشیع» به چاپ رسیده است. ایشان درجلسات اخلاقی خصوصی نیز دربیان فرمایشات خود به جملات این حدیث استناد می‌کردند. امید است خداوند این حدیث را برای این بنده ودیگربرادران ایمانی که اهل بصیرت ویقین‌اند، سودمندگرداند وآن را پایه و اساس بحث‌های اخلاقی ومعارفی اسلامی درحوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها قراردهد تا برخی حقایق پنهان اسلام ونکات باریک و ظریف دین برجویندگان روشن شود وپرده ازاسرارمعارف اسلامی برای سالکان ورهروان راه کنارزود تا نه با نگاه تحقیروتخریب، بلکه با دید تعظیم وتجلیل به دین بنگرند.[1]»

---

۱. سرّالاسراء، ج ۱، ص ۲۰

